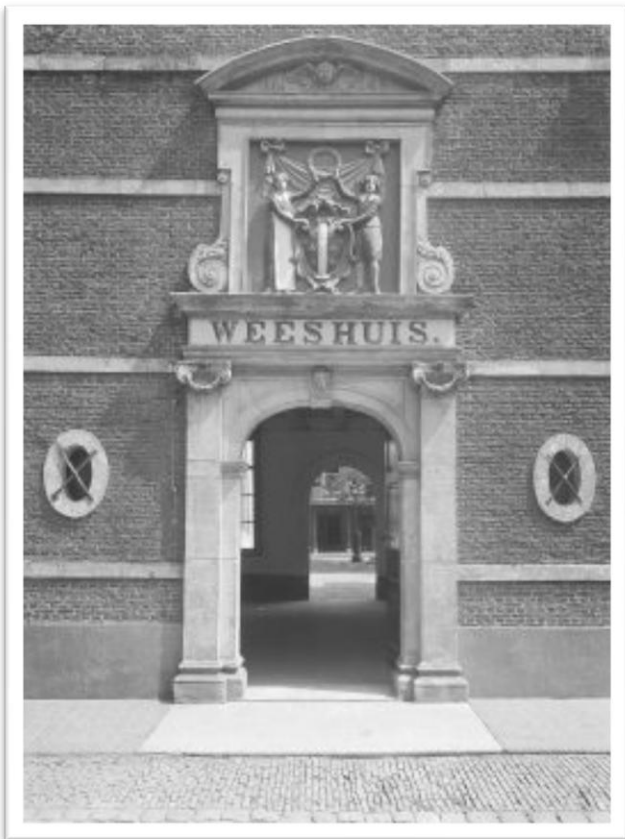

In 1891 kwam de 24-jarige timmerman Hendrik Jan Nederhorst uit Breukelen naar Gouda. Op 1 januari 1892 nam hij een "timmermans- en metselaarsaffaire" over op de Turfmarkt 8-12. Dit was een kantoor met overdekte gang en bovenwoning + timmermanswerkplaats, loodsen en daarachter een erf, met iets later het woonhuis ernaast. Dit bedrijf hield zich bezig met utiliteitsbouw (kantoren etc.), weg- en waterbouw en funderingen.

Hard werken

In 1893 kwam houthandel "De Hoop" te Stolwijkersluis erbij, in 1907 omgezet in een N.V. en het kwam los te staan van het aannemingsbedrijf. Het bedrijf breidde zich razendsnel uit en er moet zo'n honderd man personeel in dienst geweest zijn. Een van hen was "Ouwe Kees de Metselaar" die daar tot zijn tachtigste gewerkt heeft, nadat hij er 52 jaar had opzitten bij Nederhorst. Er werd gewerkt van 's morgens 5 uur tot 's avonds 8 uur. De baas zelf werkte soms door tot 1 uur 's nachts aan de boeken en achter de tekenplank. Een van de eerste grote opdrachten betrof de aanbouw van de poortingang van het weeshuis aan de Spieringstraat in Gouda, de huidige openbare bibliotheek.

poortje van het Weeshuis eind 19e eeuw

Er waren nog geen heimachines, zoals degene waar we nu dagelijks hoorbaar mee te maken hebben. Nee, het was allemaal handwerk: er kwam twintig man aan te pas om een heiblok met touw omhoog te trekken. Het was aan één stuk metselen, heien en baggeren geblazen.

Maar het bedrijf is altijd met zijn tijd meegegaan en nam in 1912 de eerste elektrische heimachine van Nederland in gebruik. Innovatie was er ook met de "Vibro"palen in 1939, een Engels systeem voor het gebruik van in de grond gevormde heipalen. Na 1945 kwam dit systeem steeds meer in zwang en werd Nederhorst specialist op funderingsgebied.

Lange wachttijden

Nog even terug naar de beginperiode. De werklui bestonden uit timmerlieden, metselaars en sjouwerlui, die 's zaterdags hun weekloon kwamen halen. Dan vormde zich een hele rij in de poort en het kwam voor dat men wel tot 9 uur 's avonds moest wachten op zijn beurt. Het duurde zo'n tijd omdat ieder precies moest opgeven wat hij had uitgevoerd en dat moest nog besproken worden ook. Door dat lange wachten ontstond dan wel eens een vechtpartijtje met voordringers. Nederhorst junior had de zaak beter in de hand, want binnen een half uur was de uitbetaling gebeurd, omdat kantoorpersoneel van tevoren alles had uitgerekend.

Uitbreiding

Het ging de zaak voor de wind met diverse opdrachten, zoals de verbouwing van een woonhuis, schoeiing voor de kaarsenfabriek, aanleg basaltmuur, onderhoud Zuidplaspolder, Malle-gatsluis. Geleidelijk aan werden de werkzaamheden uitgebreid. Wat onze wijk betreft zijn vooral in de Crabethstraat veel huizen door Nederhorst gebouwd: de nummers 57-67 (1882), 43-45 (1884), 47 (1884), 49-51 (1886-1887), 53-55 (1887), 11 (1890) en 12 (1891). De beschikbare ruimte werd te klein. Men ging over tot de koop van een loods aan de Turfsingel, "De Kuiperij", voor opslag van de inmiddels aangeschafte heimachines en voor gereedschap. Maar in 1908 kocht de kaarsenfabriek deze kuiperij voor uitbreiding daar. In 1904 kwam een opslagterrein aan de Goudkade, "De Knip", erbij, een voormalige houtzagerij. Dit werd het centrale punt voor alle werken.

Activiteiten

Nederhorst sr richtte verenigingen op en maatschappijen, zoals afdeling Gouda van de Nederlandse Aannemersbond; de Nederlandse Hout- en Heipalen Maatschappij; de Grint- en Ballast-Maatschappij; de Internationale Maatschappij tot Aanneming van Werken, o.a. in Rusland.

Dat deze man een druk baasje was zien we ook aan zaken van algemeen belang. In 1895 werd hij gemeenteraadslid, in 1901 ook nog wethouder Publieke Werken, en bij de verkiezingen in 1905 voor de tweede keer. Op zijn initiatief werd de bebouwing aan de Crabethstraat aangepakt, evenals de Breevaart, waardoor de Krugerlaan is ontstaan. Hij gaf medewerking aan de totstandkoming van de Electricische Centrale en de aanleg van telefonie in Gouda. Hij had vele bestuursfuncties: regent van het Bestedelingenhuis en van de Werkinrichting, Kerkvoogd Nederlands Hervormde Kerk, lid van de restauratiecommissie St. Janskerk, lid Kiescollege belangen van Gouda. Het landsbelang heeft hij gediend als lid van de Staatscommissie tot Bestrijding van de Werkloosheid. Voor al zijn verdiensten werd hij onderscheiden als ridder in de Orde van Oranje Nassau.

De Goudsche Courant van 1 januari 1912 berichtte: "Hij bleef een man van grooten eenvoud, die jegens ouden van dagen, zieken en zwakken, zijn roeping van mensch heeft verstaan."

Eind 1913 overleed Nederhorst sr, die nog voor zijn dood, vanwege de continuïteit van het bedrijf, de aanzet gaf tot oprichting van een N.V. Begin 1914 kwam die N.V. er met twee directeurs, te weten H.J. Nederhorst jr, die sinds 1890 in de zaak werkte en P. Bokhoven. In 1925 trad Nederhorst af als directeur en werd gedelegeerd commissaris. Hij overleed in 1928.

Jubileum

Ook bij het zestigjarig jubileum van het bedrijf stak de pers de loftrumpet. De Haagse krant *Het Vaderland* schreef op 28 december 1931, dat het interessant was met welke primitieve middelen het bedrijf is begonnen en gegroeid. Overgang van werkplaats tot groot fabrieksgebouw van gewone grondwerken tot waterbouwkundige werken. De krant memoreerde het fraai verzorgde gedenkboek met portretten van directies en commissarissen, leidende werkers en afbeeldingen van uitgevoerde werken.

Ook het Centraal Orgaan voor Handel en Industrie (Nieuwsblad voor de bouwwereld) schreef hierover een heel verhaal, ook over het geïllustreerde gedenkboek met voorwoord van Gouda's burgemeester Gaarlandt.

We kwamen zelfs in het Spaanstalige *La Prensa*, in de rubriek *Boletin Comercial*, de melding tegen van het 60-jarig bestaan en de felicitaties van het blad uit Curaçao. Want ook op Curaçao had het bedrijf sinds 1929 een bijkantoor. Opdrachtgever de Bataafse Petroleum Maatschappij had hier namelijk grote plannen.

Overigens waren voor de grote werken die op Curaçao en Aruba werden uitgevoerd bijna geen lokale vaklieden te vinden. Door de schaarste aan arbeiders werden gehuwde mensen uit Nederland aangetrokken, die voor zeer hoge lonen kwamen werken.

"Bouwen....en niet versagen! Dat is immers de plicht van elk mensch in deze tijden van twijfel en onzekerheid." aldus het gedenkboek.

Naar het buitenland

Na de Tweede Wereldoorlog richtte het bedrijf zich meer op het buitenland. In West-Afrika werd in 1958 de Afrika Construction Company opgericht. Hong Kong en Singapore kwamen erbij. Langzamerhand vond de directie het nodig het bedrijf te reorganiseren en uit te breiden met vele bedrijven. In 1964 werd het familiebedrijf omgezet in de Holdingmaatschappij Verenigde bedrijven Nederhorst met als dochters de NV tot aanneming van werken v/h Nederhorst en N.V. Bouwmij Nederhorst Curaçao.

*BAM-gebouw aan de Nieuwe Gouwe O.Z.
door G. v.d.Gaarden*

Het einde van Nederhorst

Helaas betekende het aankopen van die bedrijven het einde van Nederhorst. In 1975 moest het bedrijf surséance van betaling aanvragen en werd het in stukken verkocht. De toenmalige regering met den Uyl en Lubbers voerde een discussie over de hoogte van een lening. Deze discussie ging gepaard met veel overleg en kreeg veel kritiek van andere bedrijven en de politiek verantwoordelijken en de vakbeweging. Niets nieuws onder de zon dus. Het kamerdebat over deze kwestie vond plaats in 1976.

In samenspraak met de regering kwam VBN in 1979 in handen van de Hollandse Beton Maatschappij (HBM).

Dit bedrijf ging op in de Hollandse Beton Groep (HBG), die in 2002 in handen kwam van wat

ooit ook een familiebouwbedrijf geweest was. Dit was de "N.V. Bataafsche Aanneming Mij van Bouw-en Betonwerken v/h Firma J. van der Wal en Zoon", kortweg de BAM.

Het hoofdkantoor Civiele Werken van de BAM staat in onze wijk aan de Nieuwe Gouwe O.Z. In dit gebouw werken na reorganisatie momenteel ongeveer vierhonderd mensen. Er zijn nog diverse vestigingen in het land met de hoofdvestiging in Bunnik. De BAM is mede door deze overname een van de grootste bouwondernemingen van Europa geworden met projecten in ruim dertig landen in de wereld.

In opdracht van Nederhorst werd ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan een beeld gemaakt bestaande uit twee enorme ringen. Het werd naast het kantoor in Gouda geplaatst. Dit beeld moest echter ruimte maken voor de uitbreiding van de parkeerplaats en sinds 1998 staat het 35 ton wegende gevaarte langs de A12 bij Gouda.

beeld bij A12 voor 100 jr Nederhorst

Literatuur

- Archiefstukken van Streekarchief Midden-Holland
- "De uitvaart van Nederhorst" door D.J. Haank, R. de Lange. Uitg. De Mandarijn, Gorinchem, 1979
- "De Nederlandse Monumenten van Geschiedenis en Kunst – Gouda" door Wim Denslagen, Waanders Uitgevers, Zwolle, 2001
- Wikipedia